

Kammarkollegiet

Revisionsrapport – Årsredovisning 2016

Riksrevisionen har granskat Kammarkollegiets årsredovisning, daterad 2017-02-22. Syftet har varit att bedöma:

- årsredovisningen i allt väsentligt är upprättad i enlighet med gällande regelverk,
- den ger en rättvisande bild av det ekonomiska resultatet, finansiering och finansiella ställning,
- resultatredovisningen är förenlig med övriga delar,
- ledningen efterlevt de föreskrifter som är tillämpliga för användning av anslag och inkomster, samt
- huruvida det framkommit något som tyder på att ledningen inte följt förordningen om intern styrning och kontroll i sin bedömning av intern styrning och kontroll.

Vi har införskaffat en förståelse av den interna styrning och kontroll som bedömts vara relevant för revisionen för att kunna utforma ändamålsenliga revisionsåtgärder. Vår förståelse av den interna kontrollen är därmed begränsad och syftar inte till att uttrycka en åsikt om effektiviteten i myndighetens interna styrning och kontroll. De punkter som framgår i revisionsrapporten är sådana iakttagelser som vi har identifierat under revisionen och som Riksrevisionen vill fästa ledningens uppmärksamhet på.

Riksrevisionen har avgivit en revisionsberättelse med modifieringar. Vi har lämnat uttalanden med reservation avseende att årsredovisningen är upprättad enligt gällande regler och beslut samt gällande den rättvisande bilden, reservationerna baseras sig på:

1. Att normeringen inte ger förutsättningar för att säkerställa tillräckliga och ändamålsenliga underlag för att bedöma värdet i redovisningen av Andelar i hel- och delägda bolag,
2. att Kammarkollegiet gjort en för låg justering av värdet av innehavet i SAS AB samt
3. att en komplett anslagsredovisning saknades till årsredovisningen.

Riksrevisionen vill därför fästa ledningens uppmärksamhet på iakttagelserna rörande detta samt andra iakttagelser från revisionen.

Riksrevisionen önskar information senast 2017-05-04 med anledning av våra iakttagelser i denna rapport.

1 Underlag för bedömning av Kammarkollegiets redovisning av andelar i hel- och delägda företag

Iakttagelser

Det värde Kammarkollegiet redovisar innehavet i hel- och delägda bolag till baseras på de kvartalsrapporter bolagen upprättar för tredje kvartalet innevarande år. Dessa rapporter revideras inte av bolagens revisorer. Detta är i enlighet med av regeringen/ESV beslutade redovisningsregler.

Bedömning

I samband med planeringsfasen för revisionen av Kammarkollegiets årsredovisning för 2016 har frågan avseende styrkan i de revisionsbevis som tillhandahålls för värderingen av statens innehav i hel- och delägda bolag aktualiserats.

Innehaven i hel- och delägda bolag utgör en väsentlig del av Kammarkollegiets balansräkning och har genom kapitalandelsmetoden även en stor inverkan på resultaträkningen.

Vid planering och utförande av revisionen utgår Riksrevisionen från internationella revisionsstandarder. För att Riksrevisionen ska kunna avlämna en revisionsberättelse i standardutformning ställs det i dessa standards krav på att tillförlitliga och ändamålsenliga revisionsbevis måste kunna inhämtas. I det fallet detta inte är möjligt ska revisionsberättelsen modifieras, alternativt avstår Riksrevisionen från att uttala sig om årsredovisningen.

Under hösten 2016 har representanter från Riksrevisionen fört samtal med Finansdepartementet och ESV för att framföra behovet av att justera redovisningsbestämmelser för Kammarkollegiet inför upprättandet av 2016 års årsredovisning. Riksrevisionen kunde utifrån de förda samtalen konstatera att det inte skulle bli aktuellt med någon ändring i gällande redovisningsregelverk vid upprättandet av 2016 års årsredovisning.

Riksrevisionens bedömning är att normeringen avseende redovisning av Andelar i hel- och delägda bolag inte ger tillräckliga förutsättningar för att, i rimlig tid innan

avlämnande av revisionsberättelsen, säkerställa tillräckliga och ändamålsenliga underlag för att redovisningen ska kunna bedömas om denna överensstämmer med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag och tillämpliga föreskrifter samt ger en rättvisande bild per den 31 december.

Riksrevisionens rekommendation

Riksrevisionen är medveten om att Kammarkollegiets värderingsprocess i dagsläget inte utgår från reviderade finansiella rapporter, och att det skulle krävas förändringar i processen för att höja tillförlitligheten i underlagen. Riksrevisionen rekommenderar att Kammarkollegiet verkar för en ordning där värden som är aktuella för balansdagen kan säkerställas.

2 Statens innehav i SAS AB

Iakttagelse

Vid granskning av Kammarkollegiets delårsrapport 2016 noterades att värdet på statens innehav i SAS inte hade redovisats korrekt. Felet rörde den effekt som uppkom vid emission av preferensaktier under 2013-14. Under hösten 2016 genomförde Kammarkollegiet en justering av värdet efter Riksrevisionens iakttagelser i granskningen av delårsrapporten. Justeringen gjordes i samråd med ESV och uppgick till totalt 749 mnkr, vilket motsvarade en justering upp till det nominella värdet på preferensaktierna. Riksrevisionens bedömning är att justeringen borde ske till det lösenpris för preferensaktierna som gällde vid tidpunkten. Skillnaden uppgår till 149 mnkr.

Bedömning

Under hösten 2016 sålde staten andelar i SAS. Försäljningen medförde att statens innehav i SAS inte längre utgör mer än 20 procent av det totala antalet aktier i bolaget. Detta medför vidare att innehavet i SAS inte längre ska värderas enligt kapitalandelsmetoden. Värdering ska istället utgå från anskaffningsvärdet för kvarvarande andelar. Då marknadsvärdet för de kvarvarande andelarna är betydligt lägre än anskaffningsvärdet samt att det bedöms vara en bestående värdeminskning har andelarna tagits upp till marknadsvärde. Effekten av justering av värdet samt byte av värderingsmetod medförde (utöver realisationsvinsteffekten) en positiv effekt om ca 580 mnkr. Den positiva effekten beror på att nedskrivningen är gjord såsom justering av ingående balans för SAS-andelarna, vilket redovisas direkt mot myndighetskapitalet. Effekten av ovanstående redovisas som en finansiell intäkt i verksamhetsavsnittet, vilket

gör att denna post avviker betydligt från föregående års utfall. Kammarkollegiet har stämt av redovisningen med ESV.

Riksrevisionen noterar att ovanstående värdejustering för SAS preferensaktier inte är baserad på det värde som framfördes som felaktigt vid delårsgranskningen.

Riksrevisionen bedömer att Kammarkollegiet därmed har gjort en för låg justering med motsvarande 149 mnkr. Detta medför att resultatposten finansiella intäkter borde ha redovisats 149 mnkr högre.

Vidare noterar Riksrevisionen att det föreligger oklarheter i beräkningen av faktiskt anskaffningsvärde för statens andelar i SAS. Kammarkollegiet har utrett frågan till och med 2009 då redovisningsansvaret övergick från Regeringskansliet till Kammarkollegiet. Det föreligger därför en osäkerhet i det redovisade anskaffningsvärdet i SAS.

Riksrevisionens rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar att Kammarkollegiet låter utreda och på så sätt klagöra statens anskaffningsvärde för innehavet i SAS AB.

3 lakttagelser kopplade till övergång till nytt personaladministrationssystem och intern kontroll i löneprocessen

Kammarkollegiet anlitar Statens Servicecenter för att administrera sin lönehantering. Under året har Kammarkollegiet gått in i ett nytt personaladministrationssystem. Detta har enligt uppgift resulterat i ett flertal felaktigheter i gjorda löneutbetalningar som myndigheten har varit tvungen att korrigera i efterhand.

Av Riksrevisionens granskning av lönehanteringen vid Kammarkollegiet har det utöver ovanstående framkommit att myndigheten inte genomför några kontroller av att myndighetens semesterlöneskuld redovisas till ett korrekt belopp. Myndigheten säkerställer inte heller att inrapportering av uppgifter till Statens tjänstepensionsverk (SPV) sker med rätt belopp.

Slutligen har det vid bokslutsrevisionen noterats att ett antal anställda har flera sparade semesterdagar än vad som medges enligt 5 kap 13 § Arbetsgivarverkets villkorsavtal.

Riksrevisionens rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar, i och med inträffade händelser kopplade till myndighetens lönehantering, att Kammarkollegiet inför kontroller som säkerställer att myndighetens semesterlöneskuld och inrapportering till SPV redovisas till korrekta belopp. Riksrevisionen rekommenderar även att Kammarkollegiet i övrigt följer en

upprättad kontrollplan för att upprätthålla en god intern kontroll i myndighetens lönehantering för att på så sätt minimera felaktigheter av den art som uppkommit under 2016.

4 lakttagelser kopplade till utbetalningar

Vid årets granskning har Riksrevisionen bedömt Kammarkollegiets interna kontroll avseende utbetalningar. Vid granskningen noterades att anställda med särskild behörighet har möjlighet att på egen hand ändra i behörighetsstrukturen inför utbetalningar och på så sätt kringgå den annars tvingande dualiteten som finns i systemet. Någon felaktig utbetalning har inte noterats men Riksrevisionen bedömer att det inte är tillfredställande att behörigheter kan ändras på detta sätt då detta ökar risk för avsiktliga fel i utbetalningsprocessen. Riksrevisionens notering ska även ses i ljuset av att Kammarkollegiet är en central myndighet med huvudsakligt ansvar att genomföra utbetalningar på uppdrag från regeringen och där utbetalningarna kan röra mycket stora belopp.

Riksrevisionens rekommendation

Riksrevisionen rekommenderar att Kammarkollegiet snarast ser över sin interna kontroll avseende utbetalningar. Denna översyn bör särskilt avse behörighetstilldelningen.

5 lakttagelser kopplade till myndighetens bokslutsprocess

Som en del i årets revision har Riksrevisionen bedömt Kammarkollegiets bokslutsprocess. Riksrevisionen anser att en förutsättning för en väl fungerande bokslutprocess är en tydlig ansvarsfördelning, en rimlig tidsplan för framtagande av årsredovisningen inkluderande buffert för oväntade händelser samt att det finns en god förståelse baserat på en bakomliggande analys för centrala frågor för året.

Vid årets bokslutsrevision kunde noteras att bokslutet, i likhet med de senaste åren, inte var helt färdigställt vid revisionens början. Detta medförde att årets revision blev ineffektiv och mer utdragen än nödvändigt.

Vid granskningen upplevde revisionsteamet även att den kvalitetssäkring som gjorts på ekonomiavdelningen inte varit tillräcklig avseende processerna kring säkerställande av andelar i hel- och delägda företag, andra långfristiga värdepapper, kostnader för personal samt redovisning av EU-avgiften inom posten lämnade bidrag. Revisionsteamet upplevde att delegeringen till enskilda medarbetare innebar en bristande förankring hos centralt ansvariga. Detta bidrog till att bokslutsrevisionen blev onödigt utdragen.

När det gäller redovisningen av andelar i hel- och delägda bolag bedömer Riksrevisionen dessutom att ett mer strukturerat arbetssätt behöver etableras för att löpande säkerställa att förändringar i statens innehav och andra väsentliga händelser fångas upp.

Riksrevisionens rekommendationer

Riksrevisionen rekommenderar att Kammarkollegiet ser över sin bokslutsprocess inkluderande en översyn av delegation och kvalitetssäkring vid upprättande av myndighetens årsredovisning och då främst i de delar som angetts ovan.

6 lakttagelser kopplat till myndighetens resultatredovisning

Riksrevisionen har genomfört granskning av Kammarkollegiets resultatredovisning. Syftet med granskningen är att kunna göra uttalande om huruvida resultatredovisning och information i övrigt är förenlig med och stödjer en rättvisande bild av årsredovisningen som helhet. Riksrevisionens bedömning är att resultatredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven enligt detta uttalande. Dock vill Riksrevisionen peka på två omständigheter i resultatredovisningen som tydligare borde beskrivits som stöd för rättvisande bild. Noteringarna ska även ses i ljuset av kraven enligt ESV:s föreskrifter till 3 kap 1 § förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, vilka innebär att lämnad information ska vara baserad på dokumenterade data och mätmetoder samt vara jämförbar med tidigare år.

På sidan 14 respektive sidan 16 i årsredovisningen som avser förvaltning av Allmänna arvsfonden framgår:

Till det ska läggas att rutiner utvecklats kring säkerheten rörande bland annat bidragsutbetalningar samt att bokslutsprocessen har standardiserats.

Villkoren för utbetalning av projektmedel till projekt drivande organisationer har ändrats och därigenom bidragit till större säkerhet i dessa utbetalningar.

Vid revisionen av Redovisning för förvaltningen av Allmänna arvsfonden för 2015 kunde noteras betydande brister i den bokslutsprocess som då förelåg. Riksrevisionen bedömer i ljuset av detta att påståendena inte till fullo överensstämmer med revisionens uppfattning av händelseförloppet och har heller inte helt kunnat verifieras vid granskningen. Efter genomförd granskning av bokslutsprocessen för 2016 års Redovisningen av förvaltningen av Allmänna arvsfonden kunde dock Riksrevisionen konstatera att det skett förbättringar i processen jämfört med 2015.

På sidan 49 i årsredovisningen framgår att:

Av tabell 54 framgår att utbetalt belopp har minskat med 12 822 mnkr. Den främsta anledningen är en förskottsbetalning till EU som anslagsavräknats under 2015.

Till ovanstående förklaring saknas information om att Kammarkollegiet bokförde en återbetalning av tidigare års erlagda EU-avgift om 2 778 mnkr som erhöles i början av 2017. Då Kammarkollegiet valt att redovisa återbetalningen av EU-avgiften 2016 är det missvisande att inte även förklara del av förändringen i tabell 54 med det återbetalda beloppet.

Riksrevisionens rekommendation

Riksrevisionens lämnar ingen rekommendation i denna del.

Ansvarig revisor Jesper Fagerberg har beslutat i detta ärende. Uppdragsledare Anton Lindqvist har varit föredragande.

Jesper Fagerberg

Anton Lindqvist

Kopia för kännedom:

Regeringen

Finansdepartementet

Finansdepartementet, budgetavdelningen